

Uzņēmējdarbības vide

Darbaspēks un nodarbinātība

Nodarbinātība

2012. gadā Ukrainā ekonomiski aktīvo iedzīvotāju skaits darba vecumā bija 20 393 500 jeb 73%, no tiem nodarbināti – 18 736 900 jeb 67,1% un bez darba 1 656 600 iedzīvotāju. Salīdzinājumā ar 2011.gadu nodarbināto skaits bija pieaudzis par 145 600 iedzīvotājiem jeb 0.3 procentpunktiem.

2012.gadā vidējais bezdarba līmenis Ukrainā bija 7,5%, kas salīdzinājumā ar 2011.gadu bija samazinājies par 0.4 procentpunktiem. Zemākais bezdarbs bija Kijevā (5,5%) un Odesā (5,8%), augstākais – Rivnes, Ternopiļas un Černigovas apgabalos (attiecīgi katrā – 9,8%).

Vidējā mēneša alga 2012. gadā bija 3 036 UAH, lielākā - Kijevā (4607 UAH), bet mazākā – Ternopiļas apgabalā (2185 UAH). Visvairāk saņem strādājošie aviācijas un finanšu jomās, vismazāk – veselības aprūpē, lauksaimniecībā un zivsaimniecībā. No 2013. gada 1.janvāra minimālā darba alga ir 1147 UAH.

Avots: State Statistics Committee of Ukraine – www.ukrstat.gov.ua

Darba likumdošana

Ukrainā darba likumdošanas jautājumus reglamentē Ukrainas konstitūcija, Darba likums, Ministra kabineta, Darba ministrijas un vietējo pašvaldību noteikumi.

Uzsākot darba attiecības, pārbaudes laiks nepārsniedz 3 mēnešus (dažos gadījumos 6 mēnešus). Darba algas lielums nevar būt zemāks par valstī noteikto minimālo mēnešalgu.

Darba nedēļas ilgums – 40 stundas (5 vai 6 darba dienas), virsstundas nedrīkst pārsniegt 120 stundas gadā. Apmaksātā atvaļinājuma ilgums ir vismaz 24 dienas.

Nakts darbs ilgst no 22:00 līdz 06:00. Ja darbs notiek maiņās, tad parasti nakts maiņa ir par stundu īsāka. Samaksa par nakts darbu ir lielākā (ne mazāk par 120% no standarta likmes), un tās lielums parasti ir noteikts nozares vai kolektīvajos līgumos.

Lai uzsāktu darba attiecības, darba vietā ir jāiesniedz pase vai cits personu apliecinošs dokuments un darba grāmatiņa.

Ukrainā ārvalstniekus var nodarbināt tikai tad, ja vietējā darba tirgū nav piemērota darbinieka. Darba atļauju (derīga līdz 1 gadam) izsniedz Valsts nodarbinātības centrs un to var pagarināt vismaz vienu mēnesi pirms atļaujas termiņa beigām, informējot par to Nodarbinātības centru.

Pašlaik tiek izstrādāts jauns Darba likums.

Uzņēmējdarbības veidi

Uzņēmējdarbību Ukrainā regulē likums „Par uzņēmumiem”, „Par sabiedrībām, kas veic saimniecisko darbību” un citi normatīvie akti.

Izplatītākie uzņēmējdarbības veidi ir:

- akciju sabiedrība (AS);
- sabiedrība ar ierobežotu atbildību, SIA (*tovarystvo z obmezhenoju vidpovidalnistiu*);
- komandītsabiedrība (*Komandytne tovarystvo*);
- individuālais uzņēmums (*Pryvatne pidpreyemstvo*);
- līgumsabiedrība un kopuzņēmums;
- pārstāvniecība.

Akciju sabiedrība

Akciju sabiedrību raksturo:

- 1) noteikts akciju skaits un to vērtība;
- 2) akcionāru atbildība atbilstoši piederošo akciju vērtībai;
- 3) akcionāri piedalās akcionāru kopsapulcēs, kas notiek reizi gadā un kurā izskata uzņēmuma vadības jautājumus;
- 5) minimālais AS pamatkapitāls ir vienāds ar 1 250 minimālām algām. Pirms uzņēmuma reģistrācijas jāiemaksā vismaz 50% no pamatkapitāla.
- 6) Ir divi akciju sabiedrības veidi – publiska akciju sabiedrība un slēgtā akciju sabiedrība. Slēgtā akciju sabiedrībā akcionāru skaits nedrīkst pārsniegt 100, bet publiskā tas nedrīkst būt mazāks par 100. Publiskās AS akcijas jākotē vismaz vienā biržā.

Sabiedrība ar ierobežotu atbildību

SIA dalībnieki atbild par savām saistībām atbilstoši ieguldījuma apmēram. No 2009. gada minimālais pamatkapitāls līdzvērtīgs 1 minimālai mēnešalgai iepriekšējo 100 vietā. Uzņēmuma reģistrācijas brīdī 50% no pamatkapitāla jābūt iemaksātiem uzņēmuma bankas kontā.

AS un SIA kopsavilkums

	Akciju sabiedrība	Sabiedrība ar ierobežotu atbildību
Reģistrācija	Uzņēmumu reģistrē Valsts reģistrācijas departamentā. Akcijas reģistrējamās Vērtspapīru un biržas valsts komisijā	Uzņēmumu reģistrē Valsts reģistrācijas departamentā.
Pamatkapitāls	1 250 minimālās mēnešalgas	1 minimālā mēnešalga
Akciju pirkšana un pārdošana	Publiskā akciju sabiedrībā nav ierobežojuma. Slēgtas akciju sabiedrības akciju iegādes priekšrocības ir uzņēmuma akcionāriem.	Ja statūtos nav noteikts citādi, tad dalībniekiem ir priekšrocības daļu iegādē.
Uzraudzība	Regulāras atskaites iesniedzamas Vērtspapīru un biržas valsts komisijā, nodokļu un citās attiecīgā rajona valsts institūcijās; iesniedzams gada pārskats.	Regulāras atskaites iesniedzamas nodokļu un citās attiecīgā rajona valsts institūcijās; iesniedzams gada pārskats.
Uzņēmuma vadība	<ul style="list-style-type: none">- Akcionāru sapulce un uzraudzības padome (nav nepieciešama, ja akcionāru skaits nepārsniedz 10);- Direktors vai direktoru valde, ko vada ģenerāldirektors, iespējama cita administratīva institūcija atbilstoši uzņēmuma statūtiem;- Audita komisija vai auditors (ja akcionāru skaits nepārsniedz 100).	<ul style="list-style-type: none">- Dalībnieku kopsapulce;- Direktors vai direktoru valde, ko vada ģenerāldirektors.
Audita ziņojums	Iesniedzams gada audita ziņojums Vērtspapīru un biržas valsts komisijā.	Likums pieprasa veikt auditu. Uzņēmumiem ar mazu gada apgrozījumu audits jāveic reizi 3 gados.

Komandītsabiedrība

Komandītsabiedrība atšķiras no citiem uzņēmējdarbības veidiem, galvenokārt, ar dalībnieku atbildību. Pilnsabiedrībā partneru atbildību par kompānijas saistībām nosaka akciju vērtība. Savukārt komandītsabiedrībā ar ierobežotu atbildību viens vai vairāki partneri nes pilnu atbildību par uzņēmuma saistībām, bet pārējie partneri atbildīgi proporcionāli to ieguldītajam kapitālam.

Individuālais uzņēmums

Individuālo uzņēmumu var veidot viena vai divas privātpersonas un viena juridiskā persona. Individuālais uzņēmums ļauj īpašniekam/daļu turētājam pilnu rīcības brīvību ar uzņēmuma investīcijām. Šī uzņēmējdarbības veida priekšrocība ir tā, ka likums nepieprasa reģistrētu pamatkapitālu un salīdzinoši vienkārša ir uzņēmuma vadība.

Līgumsabiedrība un kopuzņēmums

Kopuzņēmumam nav noteikta juridiskā statusa, un tā izveidošanai nav nepieciešams minimālais pamatkapitāls. Kopuzņēmumu jāreģistrē vietējā pašvaldībā. Uzņēmums var atvērt bankā kontu un reģistrēties kā nodokļu maksātājs.

Ārvalstu uzņēmuma filiāles un pārstāvniecības

Ukrainā nav iespējams reģistrēt ārvalstu uzņēmuma filiāli.

Līdzīgi kā Latvijā, ārvalstu uzņēmumu pārstāvniecībai nav juridiskas personas statusa. Pārstāvniecības funkcijas ir ierobežotas – tā organizē un veic mārketinga aktivitātes, nodibina un uztur kontaktus ar uzņēmuma klientiem. Pārstāvniecības jāreģistrē Ukrainas Ekonomikas ministrijā.

Nodokļu sistēma

2013. gada 1. janvārī Ukrainā stājās spēkā virkne nodokļu izmaiņu - samazināta uzņēmuma ienākuma likme, atvieglojumi noteiktās nozarēs, akcīzes nodoklis vērtspapīru un citu atvasināto finanšu instrumentu pārdošanas darījumiem.

Uzņēmuma ienākuma nodoklis

Uzņēmuma ienākuma nodokļa likme no 2013. gada 1.janvāra ir 19%, no 2014. gada 1. janvāra plāno 16% likmi.

No 2011. gada 1.janvāra līdz 2021.gada 1.janvārim 3-5 zvaigžņu viesnīcu ienākumi netiek aplikti ar uzņēmuma ienākuma nodokli.

No 2011. gada 1. aprīļa līdz 2016. gada 1.janvārim nodokļu maksātājiem, kuru gada ienākumi nepārsniedz 375 tūkst. USD un uzņēmumā maksātā minimālā alga ir vismaz divu valstī noteikto minimālo algu apmērā (izņemot nekustamā īpašuma, vairumtirdzniecības uzņēmumus u.c.), tiek piemērota 0% likme.

Sākot ar 2013. gada 1. janvāri (līdz 2023. gada 31. decembrim) uz samazināto uzņēmuma ienākuma nodokļa likmi - 5% var pretendēt IT kompānijas un programmatūras izstrādātāji. Kompānija var pretendēt uz samazināto nodokļa likmi, ja četrus ceturkšņus pēc kārtas kompānija izpilda šādus kritērijus:

- 70% no ienākumiem veido programmatūras izstrāde;

- vēsturiskā pamatlīdzekļu un/vai nemateriālie aktīvu vērtība pārskata gada sākuma pārsniedz 50 minimālo algu apmēru;
- nav nodokļu parādu;
- nav pasludināta maksātnespēja.

Sākot ar 2013. gada 1. janvāri uzņēmuma ienākuma atlaide tiek piemērota kompānijām, kas īsteno investīciju projektus:

- 2013. – 2017. gadā UIN likme ir 0%;
- 2018. – 2022. gadā UIN likme ir 8%;
- sākot ar 2023. gadu – 16%.

Ieturamais nodoklis

Ienākumi, kas gūti Ukrainas teritorijā	Nodokļa likme
Dividendes, kas izmaksātas nerezidentam	15%
Procenti	15%
Autoratlīdzība	15%
Ienākumi no starptautisko kravu pārvadājumiem	6%
Pārējie ienākumi	15%

Pievienotās vērtības nodoklis

Pašreizējā PVN standarta likme ir 20%. No 2014. gada 1.janvāra PVN standarta likmi plāno samazināt līdz 17%. Ar 0% PVN nodokli apliek eksporta preces un pakalpojumus. Par PVN maksātāju jāreģistrējas, ja gada apgrozījums ir vismaz 300 000 UAH (38 tūkst. USD) un veikts preču vai pakalpojumu imports. Ar PVN nodokli neapliek:

- medicīnas preces;
- Ukrainā ražotus bērnu pārtikas produktus;
- Ukrainā izdotas grāmatas un periodika;
- izglītības pakalpojumus;
- medicīnas pakalpojumus;
- transporta pakalpojumus;
- konsultācijas, grāmatvedības, audita, IT un inženierpakalpojumus.

Iedzīvotāju ienākuma nodoklis

Rezidentu un nerezidentu ienākuma nodokļa likmes ir 15% un 17% (ja ienākumi 10 reizes pārsniedz valstī noteikto minimālo algu). Dividendes un procentu ienākumi ir aplikti ar 5% likmi. Ienākumi no nekustamā īpašuma pārdošanas netiek aplikti, ja bijis 1 pārdošanas notikums gadā un īpašums bijis vismaz 3 gadus, pretējā gadījumā nodokļa likme ir 5%. Nerezidentiem ienākuma nodokļa likme ir 15% vai 17% par nekustamā īpašuma pārdošanu.

Sociālais nodoklis

No 2011. gada 1. janvāra spēkā ir likums, kas nosaka vienotu obligātās sociālās apdrošināšanas iemaksas veikšanu un administrēšanu, kā arī paredz vienotu pensijas fonda un sociālās apdrošināšanas iemaksu.

	Sociālās apdrošināšanas iemaksu likme	
	Darba devējs	Darba ņēmējs
Uzņēmumi un individuālie uzņēmumi, kas algo darbiniekus (ar darba līgumu)	36,76 %– 49,7% (atkarība no nodarbošanās riska)	3,6%
Darba devēji, kas izmaksā algu uz civiltiesiskā līguma pamata	34,7%	2,6%
Individuālais uzņēmums, kas maksā nodokļus pēc vienkāršotas shēmas	34,7%	
Fiziskas personas, kas veic neatkarīgu profesionālo darbību	34,7%	

Nekustamā īpašuma nodoklis

Sākot ar 2013. gada 1. janvāri stājas spēkā izmaiņas nekustamā īpašuma nodokļa aprēķināšanas kārtībā.

Likme:

- 1% no minimālās darba algas (11,47 UAH 2013. gadā) par 1 m² dzīvojamo platību dzīvokļos ar 120 m² un privātmājās ar 250 m² lielu platību;
- 2,7% no minimālās darba algas par 1 m² dzīvojamo platību dzīvokļos ar 240 m² un privātmājās ar 500 m² lielu platību.

Avoti:

<http://www.kpmg.com>

<http://www.deloitte.com> (Ukraine Highlights 2013)